

A REFORMAT ÎNVĂȚĂMÂNTUL UNIVERSITAR AGRAR ȘI A DEZVOLTAT ȘTIINȚA POMICOLĂ

Dr. hab. VALERIAN BALAN

la 75 de ani

Născut la 29 septembrie 1949 în satul Slobozia, raionul Ștefan Vodă.

Agronom, domeniul de cercetare: pomicultura.

Doctor habilitat în științe agricole (1997), profesor universitar (2001), membru de onoare al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șișești”, România (2010).

După absolvirea școlii medii (1966), urmează Facultatea de Horticultură (1966–1971) a Institutului Agricol din Chișinău și obține diploma de agronom horticultor. Lucrează în calitate de agronom în satul Volontirovca, Ștefan Vodă (1972).

Activitatea de cercetare științifică a început-o la Catedra de pomicultură, fiind doctorand în perioada 1973–1975. În anul 1977 susține teza de doctor în științe agricole (la Sankt Petersburg), iar în 1997 – teza de doctor habilitat. Din 1976 activează ca cercetător științific (1976–1980), asistent (1980–1984), conferențiar universitar (1985–1998), profesor universitar (2001).

Predă cursuri normative: *Bazele biologice ale pomiculturii*, *Pomicultură generală* și cursuri speciale la Facultatea de Agronomie, Horticultură și Științe Agricole, Silvicultură și ale Mediului, învățământ postuniversitar, reciclarea specialiștilor în domeniu. În anii 1988–1989 a predat cursul *Pomicultura tropicală* la Facultatea de Agronomie a Institutului Agricol din Phnom-Penh, Cambodgia. A urmat stagii de specialitate în Rusia, Ucraina, Bulgaria, România, Suedia, SUA, Polonia, fiind interesat de raționalizarea învățământului hortivitic și a sistemelor tehnologice de producție în pomicultura modernă.

Un loc aparte în conturarea personalității prof. V. Balan, în paralel cu activitatea didactică, îl ocupă activitatea de organizare și conducere: a fost coordonator al sectorului pomicol al Stațiunii Didactice Experimentale Chetrosu (1979–1989), prodecan (1985–1988), decan (2001–2014) al Facultății de Horticultură, rector interimar al Universității Agrare de Stat din Moldova (2018), director al Școlii Doctorale a Instituțiilor de Învățământ și Cercetare din Agricultură (2017–2022), funcții în care a depus eforturi susținute pentru reformarea învățământului agrar

în aspect formativ conform standardelor europene, pentru elaborarea Standardelor profesionale, Cadru-lui Național al calificării, Catalogului cursurilor universitare, Planurilor de învățământ și Programelor de studii universitare și postuniversitare la specialitățile *Horticultură și viticultură*, *Horticultură*, *Silvicultură și grădini publice*, *Protecția plantelor*, *Viticultură și vinificație*.

În funcția de decan, în 2003, pentru prima dată a organizat în cadrul Universității Agrare de Stat din Moldova pregătirea prin masterat, fiind preocupat nu numai de activitatea didactică, de cercetările științifice și aplicarea lor în practică, ci și de deschiderea noilor specialități necesare complexului agroindustrial – *Viticultură și Vinificație* –, crearea unei baze de practică și cercetare pentru studenți, ciclul I, II și III, angajarea absolvenților în câmpul muncii.

Activitatea științifică a prof. univ. Valerian Balan este axată pe studii fundamentale și practice privind soluționarea complexă a problemelor ce țin de modernizarea tehnologiei de cultură a pomilor în livadă, de înființarea și exploatarea livezilor intensive și superintensive de măr și cireș. Pe parcursul a peste 40 de ani, în colaborare cu colegii, a efectuat cercetări ample în domeniul intensificării pomiculturii. În baza rezultatelor obținute a formulat legitiți noi privind acțiunea factorilor principali implicați în productivitatea plantațiilor pomicole. Ca rezultat, au fost elaborate bazele fiziologice și tehnologice ale intensificării cultivării mărului și cireșului și altor specii pomicole. Sub aspect aplicativ au fost elaborate și implementate în producție tehnologii autohtone avansate orientate spre utilizarea eficientă a potențialului ecologic, biologic, tehnologic, economic, caracteristic fiecărui sector de teren și unități pomicole, înființarea și exploatarea

livezilor intensive în vederea programării cantității și calității producției de fructe.

Prin numeroase experiențe, prof. V. Balan împreună cu discipolii săi a evaluat potențialul ecologic și tehnologic de producție al terenului destinat cultivării mărului în livadă, structura ansamblului vegetativ al plantației și productivitatea ei în funcție de potențialul ecologic, biologic și tehnologic. A fost evaluat bilanțul nutriției minerale, activității fotosintetice, economice și energetice. A fost elaborată metoda de stabilire a parametrilor optimi ai structurii plantației de măr, inclusiv ai distanțelor reale de amplasare a pomilor în livadă în funcție de dimensiunile coroanelor, condiționate de vigoarea creșterii soiului și portaltoluiului, fertilitatea și umiditatea solului, sistemul de conducere și tăiere a pomilor. Cercetările efectuate au scos în evidență una dintre puținele încercări de calculare concretă a distanțelor de plantare la pomi printr-un model cantitativ, în funcție de zona pomicolă, sistemul de cultură, factorii ecologici, biologici și economici, metodă care se aplică astăzi cu succes de birourile specializate în proiectarea livezilor.

Prof. V. Balan dezvoltă bazele teoretice și experimentale ale efectului de coordonare asupra productivității sistemelor pomicole, integrând solul ca principala resursă de producție cu caracteristicile genetice ale soiului, cu factorii tehnologici și economici; et pune în evidență coerența relațiilor existente între soi, portaltol, modul de conducere a coroanei, forma coroanei și distanțele de plantare în funcție de condițiile pedologice și climatice ce guvernează productivitatea.

Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în 350 de lucrări științifice și didactice, printre care trei manuale, inclusiv primul manual universitar de pomicultură în limba română (în coautorat) (2001), patru monografii: *Cultura arbuștilor fructiferi și căpșunului* (2017); *Bunele practici de creștere a fructelor, strugurilor și pomușoarelor în contextul schimbărilor climatice* (2021); *Baze științifice ale tehnologiei intensive de cultivare a fructelor de cireș* (2023), 13 brevete de invenție.

În procesul de învățământ a participat nemijlocit la instruirea a peste 3.000 de specialiști în agronomie, horticultură și protecția plantelor cu studii universitare. A fost conducător științific al unui șir de teze de licență și de masterat, a 5 doctori în științe agricole, având sub tutelă în prezent câțiva doctoranzi. Este membru și președinte al Seminarului științific de profil și al Consiliului specializat pentru susținerea tezelor de doctor la specialitatea *Pomicultură*. Este fondator și președinte al Asociației Obștești „Societatea de Horticultură din Republica Moldova”.

Contribuția sa la dezvoltarea învățământului universitar agrar și a științei pomicole a fost apreciată cu titlul onorific de membru de onoare al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șișești”, România (2010), Ordinul „Gloria Muncii” (2011), Premiul Național al Republicii Moldova (2015), Medalia „Nicolae Milescu Spătarul” a Academiei de Științe a Moldovei (2023). Este Doctor Honoris Causa al Universității Naționale de Agricultură din Kazahstan (2018) și al Universității Agrare de Stat din Moldova (2019). La începutul carierei, în 1979, a fost desemnat Laureat al Premiului „B. Glavan” al Comsomolului din Moldova în domeniul Științei și Tehnicii.

Cu ocazia frumoasei aniversări, vă exprimăm, stimate Domnule Valerian Balan, respectul și înalta noastră prețuire pentru prestația didactică și științifică de-a lungul anilor. În numele colectivului Facultății de Științe Agricole și ale Mediului, UTM, vă urăm sănătate, realizări remarcabile pe tărâmul pomiculturii și bucurii alături de cei dragi. Pomicultorii din Republica Moldova vă poartă un respect deosebit pentru sprijinul acordat în educația tinerei generații spre prosperarea învățământului superior horticol, a științei și practicii pomicole.

Acad. Boris GAINA
Dr., conf. univ. Valerii MANZIUC
Dr., conf. univ. Ananie PEȘTEANU